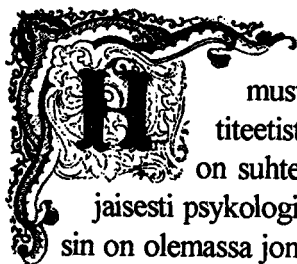

Jarl Stormbom

Identiteetti ja koulumaailma

Historian osalta ei ole mainittavasti tutkijamusta identiteetistä, ei edes suomalaisesta identiteetistä. Selitys tähän lienee se, että identiteetti on suhteellisen uusi käsite, jota on käsitelty ensisijaisesti psykologiassa, sosiologiassa ja antropologiassa. Toisin on olemassa jonkinlainen tutkimus suomalaisuudesta ja viime vuosikymmeninä myös suomenruotsalaisuudesta.

Toinen selitys tähän lienee, että Pohjoismaissa eri kansat ovat tunteet olonsa turvalliseksi, eikä sen takia ole pohdittu kysymyksiä: Mitä on olla suomalainen? Mitä on olla ruotsalainen? Norjalainen? Tanskalainen? Islantilainen? (Sen sijaan on paljon kirjoitettu saamelaisista ja grönlantilaisista).

Ainoastaan murrosaikoina, kuten sortovuosina vuosisadan vaihteessa, kansalais-vapaus sodan aikoihin, talvi- ja jatkosodissa sekä 1990-luvun alussa, kun menimme EURO-organisaatioihin, identiteettikysymys on ollut ajankohtainen. Aikaisemmin ei kuitenkaan puhuttu identiteetistä vaan suoraan suomalaisuudesta, ruotsalaisuudesta jne., kun kansallinen identiteetti oli kyseessä.

Kysyn nyt yleisesti, mitä identiteetti tarkoittaa ja koetan eri ilmaisujen, ei vähiten lehtikirjoitusten kautta päästä selville tästä kysymyksestä kielellisesti ja historiallisesti. Liitän identiteetti-ilmion myös koulumaailmaan.

Nyky selityksiä

Identiteetistä on muodostunut jonkinlainen iskusana yhteiskunnassamme, myös poliittisesti. Identiteetti ilmeisesti kytkeytyy historiaan,

kulttuuritietoisuuteen ja myös ideologiaan. Mikäli on uskottava *Gustav Björkstrandia* artikkelissa *Uskonnollinen identiteetti* (1993), identiteetillä on myös uskonnon tai uskonnollisen suuntautumisen kanssa tekemistä.

Ruotsinkieliset sanakirjat (Bonniers, Prisma, SAOL) antavat aika vähän selityksiä identiteetistä, kuitenkin se pääasiallisesti tarkoittaa täydellistä yhtäläisyyttä, jolloin on kysymys henkilökohtaisista ominaisuuksista tai johonkin kuulumisesta, identtisydestä jonkun muun kanssa. Ajatellaan vain identtisiä kaksosia ja identifioimista (identifera), joka tarkoittaa tunnistaa, todistaa täydellinen yhtäläisyys. Mutta näin yksipuolisesti ei enää kirjallisuudessa käsitellä identiteettiä.

Suomenkieliset sanakirjat määrittelevät paremmin identiteettiä, koska ne perustuvat nykykielen käyttöön sekä sanomalehdissä että kirjallisuudessa. Toisen mukaan identiteetti tarkoittaa identtisyttä, samuutta, yhtäläisyyttä, henkilöllisyyttä, (psyk.) persoonallisuutta ja ominaislaatua (Nurmi, Rekiaro, I ja P 1992). Toinen käsittää identiteetillä (omin.) olemusta, ominaislaatua, yksilöllisyyttä, henkilöyttä (= se seikka kuka joku on, henkilötiedot, henkilöllisyys), (paremmin) identtisyys (Suomen kielen perussanakirja 1, 1990).

Aikaisempi tutkimus

Hyvä esimerkki aikaisemmasta "identiteettitutkimuksesta" on *J. E. Rosbergin* teos *Pohjoismainen luonne* (Nordiskt kynne 1931), jossa kuvaillaan historiallisesti ja kansatieteellisesti pohjoismaalaisia, islantilaisia, färsaarelaisia, norjalaisia, tanskalaisia, ruotsalaisia, suomenruotsalaisia, suomalaisia ihan heimoittain sekä itäkarjalaisia.

Suomenruotsalaisista sanotaan, että he eivät muodosta ehjää lohkoa (block), jossa on samankaltainen ulkonäkö ja samanlainen mentaliteetti, vaan että siinä voidaan erottaa yläluokkaa ja työläisiä kaupungeissa, itäuusmaalaisia, länsiuusmaalaisia, turunmaalaisia, ahvenanmaalaisia ja pohjanmaalaisia. Jokainen näistä väestöryhmistä on

sitä mieltä, että heidän kielensä on ainoa oikea, jolloin tosin kirjakieli muodostaa poikkeuksen (Rosberg 1931).

Yrjö Niiniluoto on vuonna 1957 selvittänyt, mitä on olla suomalainen. Myös hän viittaa menneisyyteen eli muinaistietoon, kieleen, ruumiilliseen ja henkiseen rakenteeseen sekä uskontoon. Niiniluoto luo kansastamme luonnekuvan hahmottamalla rodulliset ominaisuudet, kuten sisun, mutta myös hangoittelun, purnauksen, kunnioituksen lakia ja oikeutta kohtaan, mikä käy huonosti yhteen – kuten hän väittää – kansamme väitetyin väkivaltaisuuksien kanssa. Vieläpä Suomen kansa on hänen mielestään seksuaalisesti harvinaisen puhdasta, nimittäin suhtautumisessa alastomuuteen (Niiniluoto 1957).

Myöhempi tutkimus

Bo Lönnqvist julkaisi v. 1981 teoksensa *Suomenruotsalaiset, kansatieteellinen tutkielma kieliryhmästä*. Tässä operoidaan jo identiteettikäsitteellä. Lönnqvistillä on seuraavat identiteettidimensiot: alueelliskielellinen, poliittiskielellinen, sosiaalisivistyksellinen ja etniskielellinen dimensio. Hänen mukaansa käsite suomenruotsalaiset syntyi vuosisadan alussa, jolloin se tarkoitti ruotsinkielisiä suomenkielisillä seuduilla, ja 1920-luvulla siitä muodostui ruotsinkielisen väestön kollektiivinimike (Lönnqvist 1981). Lönnqvist on tämän jälkeen jatkuvasti tutkinut suomenruotsalaista identiteettiä ja tämän takia saanut Suomen Akatemiasta määrärahan tätä projektia varten.

Erik Allardt valaisee artikkelissa *Pohjoismaisen identiteetin sosiologia* pohjoismaalaisille yhteisiä ominaisuuksia seuraavasti: lutherilaiset, protestantit, velvollisuutensa täyttäviä, itseään työihmisinä pitäviä, kansallisiin ratkaisuihin uskovia, potentiaalisia ratkaisuja omaavia, paljon matkustavia, pragmaattisen maailmankuvan omaavia, kielellistä yhteenkuuluvuutta tuntevia, rauhallisimmat, sosiaalisimmat ja parhaat (ainakin oman näkemyksen mukaan).

Pohjoismaiden kansalaisissa on kohtuullisuutta ja oikeudenmukaisuutta. He kasvavat pohjoismaisessa luonnossa, Pohjolan sielunmai-

semassa, harjoittavat progressiivista sosiaalipoliitikkaa, korostavat rauhallista poliittista puolueettomuutta. Heillä on yhteinen kulttuuri-identiteetti, he tahtovat tehdä Pohjolasta ja varsinkin omasta maastaan ihanteen ja esikuvan uudelle Euroopalle, koska Pohjoismailla on omat hienot kulttuurit. Pohjoismaalaiset tuntevat luonnollisesti yhteyden hienostokulttuurin ja kansankulttuurin välillä. He ovat sinnikkäitä (pitävät ainakin itseään sellaisina) (Allardt 1991).

Varmuuden vuoksi korostan, että olen todennut nämä seikat lukemalla professori Erik Allardtin yllämainittua kirjoitelmaa. Tähän liittyen totean, että professori, nykyään akateemikko, Allardt on niitä harvoja suomalaisia tutkijoita, jotka ovat tutkineet identiteettikysymyksiä (Allardt 1980 ja 1991; Allardt & Starck 1981). Tässä yhteydessä voidaan mainita pienehköjä tutkielmia kuten *S-E. Hansenin* teos *Läroböcker och identitet* (1985) ja *H. Ruotsalan* artikkeli *Pohjoinen identiteetti* (1994), jossa hän lajittelee eri identiteettejä kuten kulttuuri-, alue-, paikallis-, etninen ja kansallinen identiteetti ja myös käsittelee pohjoismaista identiteettiä. Ruotsala on mm. kuvailut etnisen identifikaation sellaiseksi, että yksilö tunnistaa oman ryhmän kulttuuripiirteet ja niiden symbolit ja identifioi itseään niiden avulla (Ruotsala 1994).

Suomenruotsalaisuutta koulussa

Teoksen *Finlandssvenskt i skolan* tarkoitus on luoda opettajien ja oppilaiden kesken tietoisuutta suomenruotsalaisen identiteettimahdollisuuksista. Siinä Bo Lönnqvist valaisee viimeisintä aatettaan koulua identiteettipisteinä eli hänen mukaansa pitää jokaisen ikäluokan koulussa oppia identiteettiä eli kieltä, turvallisuutta, yhteenkuuluvuutta, erityisluonnettaan, ymmärrystä, tarkoituksenmukaisuutta ja henkistä rikkautta.

Kirjoittaja katsoo identiteetin luomisen tarkoittavan taitoa, tunnetta ja valmiutta ymmärtää ja hallita maailmaansa. Haaste opettajille on mahdollisuus käsitellä, valaista, harjoitella ja symboloida suomen-

ruotsalaisuutta. Opetusministeri *Olli-Pekka Heinonen* on todennut, että heillä on siinä iso vastuu (Heinonen 1994). *Erik Geber* käsittelee uuden opetussuunnitelman merkitystä kulttuuri-identiteetin ja kaksikielisyyden näkökulmasta. Hän korostaa kielitietoisuutta ja sitä, että opetussuunnitelma monessa suhteessa on kehysopetussuunnitelma. Kaikissa oppiaineissa opettajalla on vapaat kädet antaa oppikurssille realistinen, myös paikallinen sävy ja sisältö.

Kulttuuriautonomia

Henrik Österholm näkee luonnon ruotsinkielisellä seudulla (Svenskfinland) ruotsinkielisen identiteetin osana. Hän esittää meren, saariston ja rannikon, missä elämme "oleellisena osana miljööstämme". Sen ohella meillä on, Österholmin mukaan, erityiset kulttuurimiljööt. Suomen ruotsinkielisessä osassa on olemassa erityinen luonto, siellä on monta jokea, lehtoa, lehtoniittyä ja tammimetsikköä, joita meidän tulisi arvostaa enemmän kuin tähän saakka.

Tomas Hellen valaisee ruotsinkielisten etnografista sosiologiaa. Hän päättelee, että suomenruotsalaiset monessa suhteessa lähenevät valtakunnan arvoja, mutta eräät erikoisuudet ovat heille ominaisia kuten maatalous, merenkulku, pankki- ja pörssitoiminta.

Barbro Wiikin mukaan on syytä ottaa taiten oppilaiden pyrkimykset omaan identiteettiin erityisesti yläasteella. Ei pidä pakottaa heitä tähän, mutta maaperää on muokattava. Asia tulee esittää heille sopivalla tavalla. Wiik alleviivaa yhteistä tekijää, ruotsinkieltä, koulukieltä, standardikieltä, jota kaikkien oppilaiden tulee oppia.

Merete Mazzarella kuvaa aikaisempaa perikatotunnelmaa kirjallisuudessa ja myös napaan tuijottamista (navelstirrande) suomenruotsalaisessa kirjallisuudessa sekä sitä, mitä sen jälkeen tapahtui, kun kaikki erityisryhmät syntyivät ja uudenlaiset kirjailijat tulivat esiin. Oppilaiden tulisi tutustua näihin kirjailijoihin sillä tarkoituksella, että he omaksuvat oman kuvan suomenruotsalaisesta kirjallisuudesta ja mielialasta.

Monica von Bonsdorffkin pyrkii menemään oppilaiden kanssa tälle tielle ja kehittämään heistä tieto- ja tutkimushalukkaita yksilöjä. Heidän tulisi, hänen mukaansa, välillä tutkia romaaneja ja välillä suorittaa todellisuustehtäviä samassa miljöössä vertailevasta näkökulmasta.

Ulrika Wolf-Knuts määrittelee suomenruotsalaisuuden kansatieteellisenä ilmiönä, jolloin otetaan talteen suomenruotsalaisia lehtikirjoituksia ja *Anne-Mari Häggman* korostaa oppilaiden musiikkiymmärryksen muokkaamista. Koulussa tulisi tutkia erityisesti kotien ja oman kotiseudun musiikkitraditioita.

Christoffer Grönholm on sitä mieltä, että ruotsinkieliset yhdistykset ja organisaatiot osallistuvat identiteettiinprosessiin. Paitsi koulua, kotia ja sanomalehtiä hän laskee näihin mukaan ruotsinkielisillä alueilla toimivat n. 4800 yhdistystä ja kansalaisorganisaatiota, kuten CIF (Urheilun keskusliike), SFP (RKP), johon kuuluvat Svenska kvinnoförbundet (Naistenliitto) ja Svensk Ungdom (SU), ruotsinkielinen eläkeläisliitto, martat, Folkhälsan ja Svenska Folkskolans Vänner (SFV) sekä työväenliike FSA, raittiusliike, kirkon ja vapaakirkkojen liikkeet. Oppilaiden tulisi tutustua myös näihin.

Gustav Björkstrand syventää kuvaa suomenruotsalaisten aktiivoinnista kirkon ja vapaakirkkojen parissa. Hän painottaa suomenruotsalaisten vahvaa uskonnollisuutta ja tämän erityisluonnetta. Siten hän pääsee uskonnolliseen identiteettiin.

Christina ja *Jörgen Lodenius* kuvaavat suomenruotsalaisten ruokaperinteitä, ehkä tyypillisimpiä vanhassa talonpoikaisyhteisössä. Minun mielestäni kirjan vahvoihin puoliin kuuluvat käytännön vihjeet suomenruotsalaisen identiteetin vahvistamiseksi ja suositukset, kuten vietettävät päivät, koulujen ja luokkien välillä tapahtuva vaihtotoiminta, yhteistyö ja retket mm. leirikoulut muualla, juhlat ja jipot sekä oman kulttuuri- ja identiteettiaineiston laatiminen omassa koulussa tai luokassa. On otettava selvää erilaisista olosuhteista ruotsinkielisellä taholla ja käytettävä tätä aineistoa jatkossakin.

Edelleen kirjassa käsitellään erilaisia leikkejä, pelejä ja teatteria, kirjoja ja lukemista. Vihjeet ovat monenlaisia ja käsittävät useimmat oppiaineet. Niistä muodostuu eräänlainen käytännön oppijärjestys.

Kaikki riippuu nyt siitä, miten opettajat huomioivat vihjeet. Kirja on kokonaisuudessaan, vaikka luvut jaetaan teoreettiseen käsittelyyn ja käytännölliseen osaan, otettu vastaan kouluissa varsin hyvin ja tämän on luonnollista, kun vihjeet usein ovat tulleet itse kouluista. Koska tulevat vastaavat suomenkieliset suositukset kouluille?

Viimeinen luku koostuu pienestä ruotsinkielisten keskusjärjestöjen esittelystä. Nämä ovat Kansankäräjät, SFV, Ruotsinkielinen opintokeskus (Svenska studiec centralen), Työväen sivistysliitto (Arbetarnas bildningsförbund) ja Kansan sivistysliitto (Folkets bildningsförbund). Kirja on tämän päivän tilanteessa hyvin tarpeellinen, kun etupäässä kodeissa ja kouluissa sekä yhdistyksissä ja organisaatioissa tulisi rakentaa suomenruotsalaista identiteettiä saamalla aikaan vahvaa kulttuuritietoisuutta.

Kasvatukselliset näkökohdat

Koulumaailmassa kutsutaan identiteettiä toimintoja motivaatio- ja asennemuokkaukseksi oppiaineet läpäisevänä opetuksena ja oppimisena. Kasvatuksellisesti nämä ovat vaikeita toimintoja mutta erittäin tärkeitä tämän päivän juurettomassa yhteiskunnassa. Yksilön tulisi aistia, mihin hän kuuluu ja mikä on ominaista omalle miljöölle ja omalle identiteetille. Siten syntyy oma persoonallisuus.

Olen kasvatustieteessä saanut yli 100 tenttivastausta kysymyksiin, jotka perustuvat Allardtin ja Starckin teokseen *Språkgränser och samhällsstruktur* (Kielirajat ja yhteiskuntastrukturi). Tämä teos selvittää suomenruotsalaisten historiaa ja identiteettiä. Vastauksen perusteella voidaan todeta, että Åbo Akademin kasvatustieteen opiskelijat vuosina 1987–93 ovat hyvin kulttuuritietoisia. Heidän identiteettiinsä sisältyy merkittävä panos suomenruotsalaisuutta ja suomalaisuutta. Siten ei pidä aliarvioida tulevien opettajien kykyä ottaa vastaan uusia identiteettivirtauksia. Suomenruotsalaisuus on saanut uusia virikkeitä 1960-luvun vähemmistöherätyksistä Euroopassa (Allardt, E. 1980 ja Allardt & Starck 1981).

Meidän ei pidä menettää toivoa suomenruotsalaisten koulutoiminnasta vaan jatkossa seurata prosessia kouluissa. Miten *Finlandsvenskt i skolan* -teosta sovelletaan siellä? Mitä ajattelevat ja toimivat opettajat lähinnä orientoimisaineissa identiteettien luomisprosessissa? Tekevätkö he oppilaat tietoisiksi suomenruotsalaisesta kulttuurista ja profiloivatko opettajat ja oppilaat tämän jälkeen koulunsa suomenruotsalaisena kulttuurikouluna ei ainoastaan kielen suhteen? Olisi mielenkiintoista saada vastaus näihin kysymyksiin. Totean myös, että tämä ei ole ainoa kulttuuriento kouluissa, vaan että samalla valaistaan tietenkin koko maan ja kansan kulttuuria sekä pohjoismaista kulttuuria.

Vaarana on se, että identiteetistä tulee vain iskusana, jota käytetään silloin, kun halutaan osoittaa kuuluttavan johonkin yhteisöön tai ryhmittymään. Käytännön kulttuuripolitiikkana teos suomenruotsalaisuudesta koulussa on mielestäni oikeasuuntainen ja sillä on "raikas" ote tehtävästään. Mitä kaikkea tämä tehtävä käsittää ja miten opettajat saadaan leikkiin mukaan, on sitten toinen asia. Opettajien olisi vietävä läpi sellainen tunne- ja tietomuokkaus, että oppilaat tosiaan tuntevat olevansa suomenruotsalaisia ja sen kautta suomalaisia ja Pohjolan asukkaita.

Levi Ulfvens, Svenska Kulturfondetin entinen johtaja, on julkaissut teoksen *Kulturen och resurserna* (1994). Hänkin tähtää ideologisesti koulutustoimintaan. Ulfvensin mukaan on syytä identiteettimielessä syventää oppilaiden tietoja lähimiljöön oloista ennen ja nyt (Ulfvens 1994, 127).

Opettajien ammatti-identiteetistä on kirjoitettu aika tavalla. Esim. *Jouko Kari* on määritellyt tätä seuraavasti: "Opettajan ammatti-identiteetti tarkoittaa lähinnä yksityisen opettajan kannalta katsottuna hänen samaistumistaan tiettyyn opettajaryhmään tai laajemmin koko opettajien ammattikuntaan" (Kari 1991). Viime aikoina on myös puhuttu opettajan professionaalisuudesta eli mitä voidaan vaatia hyvältä, taitavalta opettajalta ja siten, mitä tietoja, taitoja ja asenteita tällainen opettaja omaksuu, jotta hän voisi toimia ja esiintyä tuloksellisesti.

Eurooppalainen identiteetti

Å. Daun (1992) laskee identiteetteihin myös eurooppalaisen identiteetin, kuten myös *O. Louhisola* (1992). *T. Böhm* (1993), joka on semiitti, määrittelee identiteetin ainutlaatuisena kokonaisuutena, joka pysyy samana koko ajan ja jää samanlaiseksi riippumatta sisäisestä psyykestä ja ulkonaisista miljöömuutoksista. Identiteetti on sekä henkilökohtainen että (moni)kulttuurillinen mutta dynaaminen käsite, jota alati pitää muotoilla ja määritellä uudestaan suhteessa muutuvaan todellisuuteen. Louhisolalle eurooppalaisuus on "pitkän kehityksen, tieteiden, teollisen kulttuurin ja ristiriitojen muovaama tulos".

Merkitsevätkö suomenruotsalaiset panokset kulttuuripolitiikan alalla yritystä puolustaa suomenruotsalaista kulttuuritoimintaa ja identiteettiä? Siltä vaikuttaa. Mm. syntyi voimakas tarve selvittää EU-signaaleja, uutta euroliikettä ja vaikuttaa uusiin tilanteisiin. Uhista suomenruotsalaisuutta vastaan luetaan *Steve Lindbergin* (1992) ja *Tomas Sandellin* (1993) teoksista. Edellinen SFV:n ja jälkimmäinen Ruotsalaisen kulttuurirahaston julkaisema. Myös *Björn Wallén* puhuu samaan sävyyn koskien ruotsinkielistä kansansivistystä (1994). Sen sijaan *Christoffer Grönholm*, SFV:n kansliapäällikkö, toteaa: "Kun maailma muuttuu kiihtyvällä vauhdilla, koska valtiot kuolevat ja syntyvät tiheään, maailmankuvaa on myös muutettava" (Grönholm 1992).

Eestiläisten etnisiteetti

Kesällä 1989 kutsuttiin tämän kirjoittaja luennoimaan Tallinnan opettajakorkeakoulussa Comeniuksesta, tsekkien ja ruotsalaisten kouluuudistajasta, ja B.G. Fabritiuksesta, eestiläisten omasta koulunperustajasta Ruotsi-Eestin aikana.

Tallinnan oleskelun aikana totesin, miten sekä ruotsalaiset että suomalaiset olivat suosittuja Eestissä, vastareaktionä silloista romah-

tavaa neuvostohallintoa vastaan. Ruotsalaiset olivat 1600-luvun liberaalisen hallinnon aikana sallineet eestiläisten koulujen ja opettajankoulutuksen perustamisen sekä myös eestiläisten oppikirjojen laatimisen ja käyttämisen. Eestiläiset olivat nyt aikaisempien vahvojen yhteyksien ja nykyisten televisio-ohjelmien kautta oppineet tuntemaan suomalaiset heimokansana. Molempien kulttuurien länsimaisuus merkitsi jotakin, jota haluttiin rakentaa Eestissä.

Ruotsalaisilla oli suuri koulutusprojekti, joka auttoi eestiläisiä suunnittelun, koulutuksen ja täydennyskoulutuksen kautta tulemaan tietoisiksi asemastaan kansana, kansakuntana ja toteuttamaan integraatiota länsimaisen kulttuurin kanssa.

Kun suomalainen esitelmöitsijä tuli paikalle, pantiin eestiläisten opettajien verkosto toimimaan ja monta sataa opettajaa oli läsnä, kun hän piti esitelmänsä koulunuudistajista. Nytkin tarvittiin koulunuudistusta vaikkapa historiallisilla perusteilla! Esitelmöitsijää tervehdittiin ja häntä kiitettiin valtavin suosionosoituksin. "Ministeri" tervehti häntä.

Seuraavina päivinä kirjoittajaa kuljetettiin Tallinnassa ja ympäristössä, hän tutustui laulujuhlapaikkaan, hautausmaihin, Piritan luostariraunioihin, vanhaan kaupunkiin, Toompeaan ja kansallisiin näyttämöön, missä esitettiin oopperaa eestiksi. Esitelmöitsijän toivottiin jäävän Tallinnaan tutkimaan eestiläistä, oikeastaan cisterciensiläistä luostaria Padista (eestiksi Padise) jne.

Eestiläinen kulttuuri osoittautui ikivanhaksi, kotimaiseksi ja hyvin länsimaiseksi kulttuuriksi. Mm. tämän takia piti saada venäläiset pois Eestistä, vieläpä oltiin halukkaita maksamaan tuhat ruplaa jokaisesta venäläisestä, joka muutti pois.

Nämä väittämät voidaan käsittää useilla eri tavoilla. Eräs on se, että eestiläiset, kuten myös latvialaiset ja liettualaiset, tähtäävät kansalliseen identiteettiin siltä pohjalta, että balttilaiset valtiot taas toimivat itsenäisinä ja niillä on omat kulttuurinsa. Silloin katsotaan mielellään ajassa taaksepäin historian niihin oloihin, jotka olivat vallalla ennen neuvostoaikaa (Jurgaitiene 1992; Sarv 1994).

Kansan tietoisuuden historiallis-etninen perusta

Kansan tietoisuus, ts. kansallinen, mahdollisesti nationalistinen mieltymys on mahtava voima, joka perustuu historiallis-etniselle pohjalle. Tämän voin todeta sen jälkeen, kun kävin vuonna 1989 esitelmöimässä sekä silloisessa Tsekkoslovakiassa että Eestissä. Myös kotimaan historiallinen kehitys osoittaa samaa.

Historia tarkoittaa ihmisten pyrkimystä kuvailla, selittää ja ymmärtää olosuhteita ja muutoksia heidän elinehdoissaan ja elämisenmuodoissaan. Historian tulkinta, oman ajan ymmärtäminen ja tulevaisuuden toiveet ovat riippuvaisia toisistaan. Kun ymmärtää historiaa suurina kokonaisuuksina, pystyy myös kehittämään omaa identiteettiä ja ymmärtää itseään (Nielsen 1992; Kauppinen 1994).

Kirjoittaja toivoi eräässä pohjoismaisessa seminaarissa heinäkuussa 1993 jokaiselle omaa historiatietämystä. Siten yksilö voi oppia paikallisen (alueellisen), kansallisen ja pohjoismaisen identiteetin. Seuraava askel on sitten eurooppalainen identiteetti. Nykyhetkellä, kun meillä pohjoismaissa on suhteellisen hyvät kotiolut, ei haluta sen paremmin analysoida, mitä on olla suomalainen, ruotsalainen, tanskalainen, norjalainen, islantilainen. Sen takia on pyrittävä kouluissa saamaan oppilaat tietoisiksi identiteetistään historiassa, äidinkielessä ja monessa muussakin aineessa. (Yhteiskuntatieteiden mukaisesti voidaan kouluissa myös "tutkia" ammatti-identiteettejä, naisidentiteettiä jne.) *

* Tosin tiedän kaksikin kirjaa, joissa käsitellään ruotsalaista identiteettiä, nimittäin *Anders Engvistin* teos *Att växa som vuxen* (1983) ja *G. Fredeliuksen* ym. kirja *Kvinnoidentitet* (1994), mutta nämä teokset ovat psykologien kirjoittamia eikä niissä näin ollen ole historiallista otetta. Lehtikirjoituksissa lähde-tään siitä, että identiteetti-käsite on itsestään selvä, paitsi maahanmuuttajien identiteetti.

Kirjallisuus

- Allardt, E 1980. Språket som skapare av identitet. Svenska folkskolans vänners kalender 1980. Helsingfors.
- Allardt, E 1991. Den nordiska identitetens sociologi. I En okänd själ på jakt jakt efter det nordiska. En antologi utg. av Nordiska rådet - Pohjoisnaiden neuvoston julkaisema. NORD 1991: 25.
- Allardt, E & Starck, Chr. 1981. Språkgränser och samhällsstruktur. Stockholm.: AWE/Gebers
- Arfwedson, G & Arfwedson, G 1991. Didaktik för lärare. Didactica 1. Stockholm: HLS-förlag.
- Bagerstam, E 1987. Finlandssvenskarna - ett livskraftigt folk i Norden. Sveriges radios förlag.
- Bonniers Ord för ord Stockholm 1992.
- Böhm, T 1993. Judisk identitet och identifikation. I Judisk Identitet. Red, Jackie Jakubowski. Stockholm: Natur och kultur.
- Daun, Å 1992. Den europeiska identiteten. Bidrag till samtal om Sveriges framtid. Stockholm: Rabén och Sjögren.
- Enquist, A 1983. Att växa som vuxen. Nya perspektiv på dig själv och andra. Stockholm: Rabén & Sjögren.
- Finlandssvenska lärare bär stort ansvar för identiteten. Olli Pekka Heinonen 07.06.1994 i Västra Nyland.
- Finlandssvenskt i skolan. Skr. utg. av Svenska folkskolans vänners ser. III, vol. 7. Utbildningsstyrelsen. Helsingfors 1994.
- Fredelius, G & Klein, Frithiof, P & Ursing, I 1994. Kvinnoidentitet. Dynamisk kvinnopsykologi i ett livsloppsperspektiv. Stockholm: N o. K.
- Grönholm, Chr 1992. Några reflektioner om människans världsbild. Svenska folkskolans vänners kalender 1992 årg. 106. Helsingfors 1992.

- Hellman, G 1993. Den hotade identiteten. Referat av inledning till minoritetskonferens. Svenskbygden 5/93.
- Jurgaltiene, C 1992. Politisk utveckling och nationell identitet. Nordisk kontakt 1/92.
- Kauppinen, S 1994. Lukion historian opettaja opetustyössä suunnittelijana. Menneisyys, nykyisyys -tulevaisuuden perusta, toimitt. Pentti Takala. Helsinki: Opetushallitus
- Lindberg, St 1992. Från viljeakt till drivved. Hot mot finlandssvenskheten i det nya Europa. Helsingfors: Svenska folkskolans vänner. Institutet för framtidsstudier.
- Louhisola, O 1992. EUR Kansalaisen Eurooppa- ja EY-tieto. Esbo: Editum.
- Lund, E & Pihl, M & Slök, J 1967. Europas idéhistoria. Stockholm: Wahlström & Widstrand.
- Lönnqvist, B 1981. Suomenruotsalaiset. Kansatieteellinen tutkielma kieliryhmästä. Jyväskylä: Gummerus.
- Nielsen, V. O 1992. Laeseplaner om Nordens historie i skolen. Att studera Nordens historia utg. av Föreningarna Norden. Huvudred. Vagn Oluf Nielsen. Köbenhavn etc.
- Niiniluoto, V. 1957. Mitä on olla suomalainen. Helsinki: Otava.
- Nurmi, T, Rekiaro, I, Rekiaro, P 1992. Suomalaisen sivistysanakkirja. Jyväskylä-Helsinki: Gummerus.
- Prismas främmande ord. Stockholm 1984.
- Rahbek, B 1992. Vi vil ikke vaere nordiske modtagere men deltagere. Nordisk kontakt 3/92.
- Rosberg, J. E 1931 Nordiskt kynne. Jämförande karakteristiker. Helsingfors: Soderström & C:o.
- Ruotsala, H 1994. Pohjoinen identiteetti - mitä se on? Tiedepolitiikka 2/94.

- Sandell, Tomas 1993. Finlandssvensk kultur i det nya Europa-assimilering eller profilering? Helsingfors: Delegationen för svenska kulturfonden.
- SAOL, Svenska Akademiens ordlista över svenska språket. Stockholm 1986.
- Sarv, A (koost.) 1994. Varjusurmast töusnud. Från skuggornas värld åter till livet. Om svenskars och svenskbygders öden i Estland efter andra världskriget. Tallinn: Huma.
- Stormbom, J 1994. Identitet och kulturmedvetenhet. Svenskbyden 3-4/94.
- Suomen kielen perussanakirja. Ensimmäinen osa A-K 1990. Kotimaisten kielten tutkimuskeskuksen julkaisuja 55 Helsinki: Valtion painatuskeskus.
- Ulfvens, L 1994; Kulturen och resurserna. Helsingfors: Svenska kulturfonden.
- Wallén, Bj. 1994 Identitet och integration. Finlandssvensk folkbildning mot ett nytt millenium. Arne Carlsen (red.). Nordisk folkeopplysning på 1990-talet Nordiska folkhögskolerådet / Nordens folkliga akademi.
- Wittrock, B.J. 1993. Politisk ordning och kulturell identitet. Politikens väsen. Ideer och institutioner i den moderna staten. Redaktion Björn von Sydow et al. Stockholm: Tidens förlag.
- Vår tids filosofi etc. Del 1. Red. Poul Lubcke. Övers. o. bearbetn. Stockholm: Forum 1987.
- Myös Dagens Nyheteria, Svenska dagbladetia ja Hufvudstadsbladeti vuosilta 1994 ja 1995 on käytetty. Tiedosto säilytetään kotona tietokoneessa.